

19.5.2017

Lappi

Kantelija**Asia**

Kantelija on kannellut Lapin aluehallintovirastoon 28.11.2016 saapuneella kirjoituksellaan kunnan vammaispalvelujen toiminnasta. Kantelijan mukaan hänen tyttärelleen on tehty vammaispalvelusuunnitelma, jossa on sovittu aamu- ja iltapäivähoidosta koululla klo 7:00-17:00 välisenä aikana. Kantelijan mukaan suunnitelma on tehty 22.6.2016, mutta syksyllä 2016 koulun alkaessa suunnitellut palvelut eivät ole toteutuneet. Kantelijan mukaan asian hoitaminen kesti kauan, vaikka työntekijöillä oli tiedossa hänen tyttärensä palveluntarve. Lisäksi kantelija kertoo, että hän ei tiennyt kenen asiaa kuuluu hoitaa ja hän joutui itse ottamaan yhteyttä useisiin tahoihin, ennen kuin sai selvyyttä asioihin.

Kantelijan mukaan hänen tyttärensä koulun alkaessa syksyllä 2016 koulukuljetuksetkaan eivät olleet järjestyneet siten kuin aiemmin oli sovittu. Lisäksi aamu- ja iltapäivähoitoa varten ei ollut järjestetty riittävästi henkilökuntaa. Asiaa tiedustellessaan kantelija oli saanut tiedon, että kunnan tekemä päätös palvelujen järjestämisestä ei ole tavoittanut iltapäiväkerhon koordinaattoria. Vammaispalvelujen sosiaalityöntekijä oli vastannut kantelijalle, että hänen olisi tullut itse huolehtia tiedon kulusta tarvittaville viranomaisille.

Kantelijan mukaan koululle ei voitu järjestää lisäresursseja iltapäiväkerhoon, joten hän pyysi vammaispalveluista apua. Vammaispalveluista oli luvattu järjestää kotiin palkattava avustaja kantelijan tyttären iltapäiväkerhon jälkeiselle ajalle, ennen kuin perheen aikuiset saapuvat kotiin. Avustajan palkkaamiseen käytettäisiin tällöin omaishoitajan vapaista jääviä tunteja kotiin palkattavan avustajan palkkaamiseen.

Koulun alkamisen jälkeen kesti kantelijan mukaan useita viikkoja, ennen kuin vammaispalveluista asioille tehtiin jotain. Kaiken kaikkiaan kantelijan mukaan asioiden selvittäminen kesti syksyllä 2016 kolme kuukautta, vaikka päätös palveluista oli tehty jo kesäkuussa 2016.

Saadut selvitykset

Kunnan palvelualuepäällikön 30.1.2017 antaman selvityksen mukaan kantelijan tyttären aamu- ja iltapäivähoito sekä siihen liittyvät kuljetukset on järjestetty palvelusuunnitelman ja hänen palveluntarpeensa mukaisesti. Palvelupäällikön mukaan toukokuussa 2016 tehtiin suunnitelma kantelijan tyttären kouluaikaisesta aamu- ja iltapäivähoidosta ja myöhemmin varmistettiin, että koululla järjestettävä aamu- ja iltapäivähoito täyttää tyttären tarpeet. Lisäksi koulukuljetuksista oli keskusteltu palaverissa toukokuussa 2016.

Syyskuussa 2016 ilmeni, että koulun aamu- ja iltapäivähoidossa kantelijan tyttärellä oli oma ohjaaja vain kello 7-15. Tällöin koko ryhmässä oli vain yksi ohjaaja kello 15 jälkeen. Kun lisäresurssien järjestäminen iltapäivähoi-

toon ei ollut koulun puolesta mahdollista, keskusteltiin asiasta kantelijan kanssa. Keskustelussa oli esitetty, että kantelijan puolison ollessa kotona opiskelemassa keskiviikosta perjantaihin myös kantelijan tytär kävisi koulussa ainoastaan kello 9-15. Järjestely ei ollut sopinut kantelijan perheelle heidän esittämiensä perusteluiden vuoksi. Palvelupäällikön mukaan kantelijan kanssa sovittiin, että aamu- ja iltapäivähoidon ohjaajavajausta korvattaisiin käyttämällä iltapäiviin omaishoidon tuen vapaita niin, että isän ja äiti puolen poissa ollessa kantelijan tyttärestä huolehtii iltapäivisin klo 15-17 avustaja.

Palvelupäällikön antaman selvityksen mukaan kantelijan tyttären kuljetukset aamu- ja iltapäivähoidon osalta on järjestetty asianmukaisesti koko ajan, yhtä päivää lukuun ottamatta.

Kunnan vammaispalvelujen sosiaalityöntekijän 30.1.2017 antaman selvityksen mukaan hän oli kesän 2016 aikana selvittänyt iltapäivähoidon koordinaattorilta, että kantelijan tyttären hoito onnistuisi koulun iltapäivähoidossa perheen ilmoittaman tarpeen mukaisesti. Sosiaalityöntekijä oli ilmoittanut asiasta kantelijalle puhelimitse sekä sopinut suullisesti hoidon järjestämisestä iltapäivähoidon koordinaattorin kanssa.

Kantelijan tyttären toimintaterapeutti oli 2.9.2016 ilmoittanut huolensa iltapäivähoidon runsaasta lapsimäärästä ja ohjaajien vähyydestä sosiaalityöntekijälle. Sosiaalityöntekijä oli soittanut asiasta iltapäivähoidon koordinaattorille, joka on ollut tietoinen ryhmässä olevista ongelmista.

Sosiaalityöntekijä oli 28.9.2016 keskustellut kantelijan tyttären aamu- ja iltapäivähoidon tilanteesta iltapäivähoidon ohjaajien, iltapäivähoidon koordinaattorin ja koulun rehtorin kanssa. Keskustelussa oli päätetty, että aamu- ja iltapäivähoito järjestetään kello 8-16. Lisäksi keskustelussa oli käyty lävitse kantelijan tyttären pitkää koulupäivää. Pitkä koulupäivä ei sosiaalityöntekijän mukaan ole lapsen jaksamisen kannalta oikein eikä sitä pidä tukea, etenkin kun perheessä on aikuinen kotona eikä järjestely ole välttämätön.

Kantelija ja sosiaalityöntekijä keskustelivat 4.10.2016 kantelijan tyttären aamu- ja iltapäivähoidon tarpeesta ja järjestämisestä. Keskustelussa tuotiin esiin, että ensisijaisesti vanhempien velvollisuus on pyrkiä muokkaamaan työ- ja opiskeluaikojaan siten, että kantelijan tyttären hoitopäivä ei tule liian pitkäksi. Keskustelussa sovittiin sosiaalityöntekijän mukaan, että niinä päivinä, kun kummallakaan vanhemmalla ei ole mahdollisuutta olla kotona töiden tai opiskelujen vuoksi, perheellä on mahdollisuus käyttää avustajatunteja enintään 24 h/kk. Tunnit järjestetään omaishoidontuen vapaiden avulla. Tapaamisen jälkeen kantelijan tyttärelle etsittiin sopivaa avustajaa ja avustajatunteja luvattiin joissain tilanteissa käyttää lisää (72h).

Kunnan vammaispalveluohjaajan mukaan hän on osallistunut kantelijan tyttären asioita koskeviin palavereihin 26.5.2016 ja 4.10.2016. Palaverissa käytyjen keskusteluiden perusteella kantelijan tyttären kuljetusta kouluun on perusteltu sillä, että hän tarvitsee samanlaisena toistuvat rutiinit ajasta riippumatta. Koulukyydin järjestäminen oli luvattu järjestää vammaispalveluista. Ohjaaja on selvittänyt elokuun alussa kantelijan tyttären kyydityksen mahdollisuutta koulukyytinä. Koulukyytinä kuljetus ei onnistunut, joten tyttärelle luvattiin järjestää taksikyyti kotoa kouluun ja takaisin. Ohjaajan mukaan kantelijalle oli kerrottu, että alussa voi ilmetä haasteita ennen kuin kuljetukset sujuvat joustavasti. Kantelija oli kertonut varautuneensa viemään tyttärensä kouluun ensimmäisinä päiviä, mikäli ongelmia ilmenee. Ohjaajan mukaan kantelija on vienyt tyttärensä kouluun ensim-

mäisenä kouluamuna 9.8.2016, jonka jälkeen kuljetukset ovat sujuneet matkapalvelukeskuksen kautta.

Lisäksi ohjaajan mukaan 4.10.2016 olleessa palaverissa on keskusteltu kantelijan tyttären aamu- ja iltapäivähoidon pituudesta. Palaverissa on keskusteltu vanhempien velvollisuudesta järjestää omia töitään ja opiskeluitaan lapsen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Vammaispalveluita oltiin huolestuneita kantelijan tyttären hoitopäivien pituudesta.

Kunnan johtavan sosiaalityöntekijän mukaan hän on osallistunut kantelijan tyttären asioiden käsittelyyn ainoastaan niissä tilanteissa, joissa tyttären oma sosiaalityöntekijä tai vammaispalveluohjaaja eivät ole olleet saatavilla.

Kunnan vammaispalveluohjaaja on avustanut kantelijan tyttären henkilökohtaisen avustajan hankinnassa. Ohjaaja kertoi laittaneensa ilmoituksen työpaikasta mol.fi-sivuille ja etsineensä sitä kautta sopivaa avustajaa kantelijan tyttäreille. Ohjaaja oli kertonut puhelimitse kantelijalle löytämiensä ehdokkaiden yhteystiedot ja kantelija oli aikonut itse ottaa yhteyttä ehdokkasiin.

Asian selvittämiseksi aluehallintovirastolla on lisäksi ollut käytettävissään kantelijan sopimus omaishoidon tuesta ja kunnan omaishoidon tuen myöntämisperusteet, kantelijan tyttäreille tehdyt erityishuolto-ohjelmat vuosilta 2013-2016, vammaispalvelusuunnitelmat vuosilta 2015 ja 2016 sekä kantelijan tyttären asioista laaditut asiakaskertomukset 12.8.2014- 19.1.2017.

Palvelusuunnitelman (22.6.2016) mukaan kantelijan tyttäreille järjestetään erityishuoltona kuntoutusta erityishuoltopiiriin palvelukeskuksessa syksyn 2016 aikana, vammaispalveluohjaajan palvelut tarvittaessa sekä aamu- ja iltapäivätoiminta KIP koululla koulupäivinä syyslukukauden 2016 ja kevätlukukauden 2017 aikana. Palvelusuunnitelmassa sovituiksi tavoitteiksi on kirjattu, että kantelijan tyttäreille järjestetään 9.8.2016 alkaen aamu- ja iltapäivähoito KIP koululla klo 7-17.00 välisenä aikana sekä siihen liittyvät kuljetukset osana erityishuolto-ohjelmaa.

Kantelijan tyttäreille 27.7.2016 laaditun **erityishuolto-ohjelman** (2016 258) mukaan hänelle järjestetään aamu- ja iltapäivätoiminta KIP koululla koulupäivinä syyslukukauden 2016 ja kevätlukukauden 2017 aikana. Lisäksi erityishuolto-ohjelman mukaan erityishuollon saamiseksi välttämättömät kuljetukset järjestetään tai korvataan tarvittaessa.

Kantelijan tyttäreille on myönnetty omaishoidon tuesta annetun lain mukainen omaishoidon tuki 27.8.2014 lukien. Tyttären isä toimii tyttärensä omaishoitajana. Kunnan sosiaalityöntekijän tekemän päätöksen mukaan sopimus omaishoidon tuesta on ollut voimassa 6.6.2014 lähtien. Sopimuksen mukaan kantelijalla on oikeus pitää vapaata kolme vuorokautta kuu-kaudessa. Sopimuksen mukaan omaishoitajan vapaan järjestämisestä sovitetaan erikseen.

Ratkaisu

Lapin aluehallintoviraston saamien selvitysten perusteella aluehallintovirasto katsoo, että kunnan perusturvalautakunta on laiminlyönyt velvollisuutensa järjestää kantelijan tyttäreille erityishuoltoa erityishuolto-ohjelmassa päätetyllä tavalla. Aluehallintovirasto antaa virheellisen toiminnan ja laiminlyönnin vuoksi kunnan perusturvalautakunnalle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle.

Lapin aluehallintovirasto kehottaa kunnan perusturvalautakuntaa ohjeistamaan alaisensa viranhaltijat jäljempänä selostettujen asiakasasiakirjalain mukaisten veloitteiden noudattamiseen.

Asia ei anna aihetta enemmille toimenpiteille aluehallintovirastossa.

Perustelut

Säännökset

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n 2 momentin mukaan kunnan on huolehdittava kunnallisina sosiaalipalveluina muun muassa kehitysvammaisten erityishuollosta kuten kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977) säädetään.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977, jäljempänä erityishuoltolaki) 1 §:n 2 momentin mukaan erityishuollon tarkoituksena on edistää 1 momentissa tarkoitetun henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito.

Erytyishuoltoon kuuluva palveluksia on muun mukaan erityishuoltolain 1 §:n 1 momentin 6 kohdan mukainen yksilöllinen hoito ja muu huolenpito.

Erytyishuoltolain 34 §:n mukaan erityishuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi erityishuollon johtoryhmän tai sen määräämissä rajoissa toimintayksikön vastaavan johtajan tulee hyväksyä erityishuolto-ohjelma jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten.

Erytyishuoltolain 4 §:n mukaan erityishuolto-ohjelman tulee sisältää suunnitelma annettavasta erityishuollosta, sen toteuttamistavasta sekä siitä, milloin erityishuolto-ohjelma viimeistään on otettava tarkistettavaksi. Erytyishuoltolain 14 §:n mukaan myös kunta voi antaa erityishuoltoa, jolloin kunnan erityishuoltoviranomaisena toimii kunnan sosiaalilautakunta.

Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen.

Omaishoidon tuesta annetun lain 4 §:n mukaan omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveystalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta.

Saman pykälän 2 momentin mukaan kunta ja omaishoitaja voivat sopia, että omaishoitaja pitää 1 momentissa tarkoitetun vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksena. Kunta voi järjestää omaishoitajalle 1 momentissa säädettyä enemmän vapaapäiviä sekä alle vuorokauden pituisia virkistysvapaita. (29.6.2016/511)

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen vapaapäivien ja virkistysvapaan pitäminen eivät vähennä hoitopalkkion määrää.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun (812/2000) lain 5 §:n mukaan sosiaalihuollon henkilöstön on selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Saman pykälän toisen momentin mukaan selvitys on annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen.

Samoin lain 8 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan.

Johtopäätökset

Erytyshuollon tarkoituksena on edistää kehitysvammaisen henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja huolenpito. Erytyshuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi laaditaan erityishuolto-ohjelma, joka on suunnitelma niistä palveluista, jotka kehitysvammaiselle henkilölle järjestetään erityishuoltona. Kunta on velvollinen järjestämään erityishuoltoa siten ja siinä laajuudessa kuin kehitysvammaisen henkilön yksilöllinen tarve edellyttää.

Kehitysvammaisen lapsen erityishuoltoa järjestettäessä voidaan sinänsä ottaa huomioon lasten huollosta ja elatuksesta annetun lain mukainen vanhempien huoltovastuu lapsestaan. Kunta ei kuitenkaan voi väistää järjestämisvastuutaan tai kieltäytyä erityishuollon järjestämisestä vanhempien huoltovelvollisuuteen vedoten. Silloin, kun lapsen hoidon ja huolenpidon tarve poikkeaa tavanomaisesta, ikätason mukaisesta tarpeesta kehitysvammaisuudesta johtuen, on hoidon tarpeeseen vastattava tarvittaessa kehitysvammalain mukaisena erityishuoltona. Kehitysvammaisella lapsella on oikeus saada ne palvelut, jotka erityishuolto-ohjelmaan on sisällytetty.

Aluehallintoviraston saamista selvityksistä ilmenee, että kantelijan tyttären iltapäivähoidosta on keskusteltu asiakastapaamisella 25.6.2016. Tapaamisen perusteella laadituista muistiinpanoista ilmenee, että kantelijan tyttären opettaja on jo tuolloin antanut palautetta, jonka mukaan iltapäivähoito on sujunut pääsääntöisesti hyvin klo 15:00 saakka, minkä jälkeen ongelmia on alkanut ilmetä. Muistiinpanoista myös ilmenee keskustelussa todetun, että kantelijan tytär on kehitystasoltaan 2-4 vuotiaan tasolla, eikä häntä voi jättää yksin kotiin. Sosiaalityöntekijän antaman selvityksen mukaan hän sai tiedon kantelijan tyttären iltapäivähoidossa ilmenneistä ongelmista 2.9.2016. Ryhmässä oli tuolloin yksi ohjaaja paikalla klo 15:00 jälkeen. Asiakaskirjausten mukaan koulu ei ollut enää halukas järjestämään lisäresursseja tai joustamaan iltapäivähoidon aikatauluissa. Sosiaalityöntekijän mukaan 4.10.2016 isän kanssa keskusteltiin siitä, että vanhempien velvollisuus on pyrkiä muokkaamaan työ- ja opiskeluaikataulujaan siten, ettei lapsen koulupäivä veny liian pitkäksi. Tällöin oli sovittu, että perheellä olisi mahdollisuus käyttää avustaja-tunteja enintään 24 h/kk niinä päivinä, jolloin hoitoa tarvittaisiin 7-17:00. Tunnit järjestettäisiin omaishoidon tuen vapaiden avulla. Sosiaalityöntekijän mukaan vastuu avustajan hankkimisesta kuuluu alaikäisen vanhemmalle, joka myös toimii avustajan työnantajana.

Aluehallintovirasto toteaa, että kunta on erityishuolto-ohjelmapäätöksessään 27.7.2016 katsonut, että kantelijan tytär on oikeutet-

tu erityishuoltona järjestettävään koulupäivien aikaiseen aamu- ja iltapäivähoitoon syyslukukauden 2016 ja kevätlukukauden 2017 aikana vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun vuoksi. Palvelusuunnitelmassa päivittäiseksi hoitoajaksi on sovittu vanhempien työssä ja opiskelemassa käynnin vuoksi klo 7:00-17:00 välinen aika. Kantelijan tyttären koulupäivien aikainen aamu- ja iltapäivähoito ei kuitenkaan ole toteutunut erityishuolto-ohjelmaan ja palvelusuunnitelmaan kirjatun mukaisena erityishuoltona koulun aamu- ja iltapäiväryhmän ohjaajaresurssin vähäisyyden vuoksi, vaan iltapäivähoito on lopulta järjestetty omaishoidon tuen vapaisiin tarkoitetulla korvauksella.

Aluehallintovirasto toteaa, että velvollisuus järjestää kantelijan tyttären tarvitsema erityishuolto hänen tarpeitaan vastaavalla tavalla kuuluu kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, eli perusturvalautakunnalle. Perusturvalautakunta voi järjestää koululaisen erityishuoltona tarvitseman aamu- ja iltapäivähoidon osana kaikille oppilaille tarkoitettua perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintana. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että kyse ei ole perusopetuslain 8 a luvun tarkoittamasta, maksullisesta koulun aamu- ja iltapäivätoiminnasta, vaan erityishuoltolain tarkoittamasta erityishuollosta, jonka järjestämisestä vastuu kuuluu perusturvalautakunnalle, ja jonka saamiseen erityishuoltoa saavalla on subjektiivinen oikeus.

Näin olen, kun kävi ilmi, ettei koululla järjestettävä iltapäivähoito ollut riittävää vastaamaan kantelijan tyttären yksilölliseen erityishuollon tarpeeseen, olisi perusturvalautakunnan tullut ryhtyä toimenpiteisiin joko ohjaajaresurssin lisäämiseksi tai kantelijan tyttären tarvitseman erityishuollon järjestämiseen muulla tavoin. Sen sijaan kunnan vammaispalvelujen työntekijä vetosi vanhempien huoltovastuuseen ja siirsi iltapäivähoidon järjestämisen perheen vastuulle ja kustannettavaksi omaishoidon tuen vapaisiin myönnettystä etuudesta.

Aluehallintovirasto toteaa, että menettely, jossa kunta jättää toteuttamatta erityishuolto-ohjelmassa ja palvelusuunnitelmassa *jo sovittun* erityishuollon, on vastoin hyvän hallinnon periaatteisiin kuuluvaa luottamuksensuojaperiaatetta. Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on otettava huomioon oikeusjärjestyksen perusteella suojatut oikeudet odotukset. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että viranomaisen noudattaa tekemiään päätöksiä ja antamia lupauksia. Kun kunta oli tekemässään erityishuolto-ohjelmassa sitoutunut kantelijan tyttären aamu- ja iltapäivähoidon järjestämiseen, ja kun päivittäisestä hoitoajasta oli yhteisesti sovittu palvelusuunnitelmassa, ei kunta voinut vetäytyä sitoumuksistaan vanhempien huoltovastuuseen vedoten tai sillä perusteella, ettei koulun iltapäivätoiminnan ohjaajaresurssi ollut riittävä. Erityishuolto-ohjelmasta poikkeaminen asiakkaan edun vastaisesti olisi vähintään edellyttänyt erityishuolto-ohjelman tarkistamista ja uuden, muutoksenhakukelpoisen ratkaisun laatimista.

Aluehallintovirasto toteaa, että myös sopimus, jossa vammaispalvelujen työntekijä sopi kantelijan kanssa omaishoidon tuen vapaisiin tarkoitetun korvauksen käyttämisestä kantelijan tyttären iltapäivähoidon järjestämiseen, on epäasiallinen. Omaishoidon tuen vapaat ovat omaishoitajalle omaishoidon tuesta annetun lain nojalla kuuluva etuus. Omaishoidon tuen vapaajärjestelmä on tarkoitettu varmistamaan hoidettavan edun mukaisen hoidon toteutuminen tukemalla omaishoitajan jaksamista. Omaishoidon tuen vapaista sovitaan kunnan ja omaishoitajan välisessä sopimuksessa. Jotta omaishoitajan vapaiden tarkoitus toteutuisi, tulee omaishoitajan lähtökohtaisesti voida käyttää hänelle lain nojalla kuuluvia vapaita valitsemallaan tavalla ja aikoina. Menettely, jossa kunta velvoittaa omaishoitajan käyttämään hänelle kuuluvaa etuutta kunnan vastuulle kuuluvan erityishuollon

järjestämiseksi ei perustu lakiin. Merkitystä ei ole sillä, että kunta ja kantelija ovat kunnan antamien selvitysten mukaan sopineet asiasta yhdessä. Viranomaisen ei voi toiminnassaan ryhtyä sopimukseen, joka heikentää asiakkaan lakisääteisiä oikeuksia edes silloin, kun asiakas itse sitä ehdottaa. Viranomaisen toiminnan on aina perustuttava lakiin. Menettely on vastoin omaishoidon tuesta annetun lain tavoitteita ja tarkoitusta, ja siten myös vastoin omaishoidettavan kantelijan tyttären etua

Erytishuoltolain 77 §:n 1 momentin mukaan, jos kehitysvammaisten erityishuollon ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirasto voivat antaa kunnalle tai kuntayhtymälle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle.

Aluehallintovirasto toteaa, että kunnan perusturvalautakunta on laiminlyönyt velvollisuutensa järjestää kantelijan tyttären erityishuolto erityishuolto-ohjelmassa ja palvelusuunnitelmassa sovitulla ja hänen tarpeitaan vastaavalla tavalla. Menettely on kokonaisuudessaan arvioiden ollut siinä määrin virheellinen ja moitittava, että aluehallintovirasto antaa toiminnasta vastuussa olevalle perusturvalautakunnalle huomautuksen.

Kantelijan kantelukirjoituksen mukaan kantelijan tyttären iltapäivähoidon järjestelyt kestivät useita kuukausia huolimatta siitä, että tarve oli kunnalla tiedossa jo keväästä 2016 lukien. Epätietoisuutta on ollut myös siitä, kuka tai mikä taho kulloinkin on asiaa hoitanut. Aluehallintovirasto yhtyy kantelijan näkemykseen. Kunnan vammaispalveluilla oli jo toukokuussa 2016 tieto koulun iltapäivähoitoryhmässä ilmenneistä ongelmista. Tästä huolimatta kantelijan tyttären iltapäivähoidon järjestelyt olivat vielä marraskuussa 2016 kesken.

Aluehallintovirasto toteaa, että sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain (254/2015) 9 §:n mukaan asiakirjoihin on mainitun pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan kirjattava asiakirjan laatijan tai kirjauksen tehneen henkilön nimi sekä virka-asema ja tehtävä toimintayksikössä; sekä kohdan 8 mukaan kirjaamisen ajankohta. Kunnan aluehallintovirastolle toimittamista asiakasasiakirjoista (asiakirjamerkinnot) edellä mainitut tiedot puuttuvat. Näin ollen jälkikäteen on vaikea arvioida sitä, kuka tai ketkä kulloinkin ovat olleet vastuussa asioiden hoidosta tai yhteydenpidosta eri tahoihin ja perheeseen. Aluehallintovirasto kehottaa kunnan perusturvalautakuntaa huolehtimaan kirjaamiskäytäntöjen saattamisesta lain mukaiseksi.

Siltä osin kuin kantelija on moittinut kuntaa puutteista tyttärensä koulukuljetusten järjestämiseksi aluehallintovirasto viittaa kunnan antamaan selvitykseen. Koska koulukuljetukset on selvitysten mukaan järjestetty yhtä päivää lukuun ottamatta asianmukaisesti, ei aluehallintovirastolla ole asian suhteen syytä ryhtyä enempiin toimenpiteisiin.

Sovelletut oikeusohjeet

Muutoksenhaku

Perusteluissa mainitut

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 77 §:n 3 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa-

ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tähän päätökseen ei hallintolain (434/2003) 53 d §:n perusteella voi hakea valittamalla muutosta.

Lakiasiainpäällikkö

Keijo Mattila

Sosiaalihuollon ylitarkastaja

Marjut Eskelinen

Salassapito

Tämä asiakirja sisältää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan perusteella salassa pidettäviä tietoja.

Jakelu ja suoritemaksu

Kantelija
Perusturvalautakunta, jota pyydetään saattamaan ratkaisu asiassa selviksi antaneiden tietoon.

Maksutta

Lisätietoja

Lisätietoja asiasta antaa tarvittaessa sosiaalihuollon ylitarkastaja Marjut Eskelinen puh. 0295 017 376